

З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ КОРМОВИРОБНИЦТВА В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

У.М. Карбівська¹, Г.М. Соловей²

¹*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)*

²*Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (м. Київ)*

Загальновідомо, що кормовиробництво як галузь аграрного виробництва має забезпечувати тваринництво достатньою кількістю якісних, збалансованих за вмістом поживних речовин кормів. Основними напрямками розвитку цієї галузі є інтенсифікація польового і лучного кормовиробництва на основі прогресивних технологій вирощування кормових культур, поліпшення структури і якості травостоїв.

Дослідження флори і рослинності Українських Карпат розпочалися ще з кінця XVIII ст. В історії вивчення природних кормових угідь Карпатського регіону виділяють довоєнний і післявоєнний періоди.

У довоєнний період рослинний покрив Карпат в цілому й окремих частин вивчали багато дослідників Австро-Угорщини, Чехословаччини, Польщі, Румунії – Pawlowski B, Tokarski J. (1934), Kozij G. (1932), Madalski J. (1936), Pax F. (1908) та інші.

Найінтенсивніше рослинність Українських Карпат, у тому числі і Свидовця, вивчалася у часи радянської України (1939–1991 рр.)

Значним етапом у розвитку лучного і польового кормовиробництва було створення системи дослідних установ в Україні наприкінці XIX–початку XX ст. – Полтавської, Турської, Плотянської, Уманської станцій, Гірсько-Карпатського дослідного поля. У 1940 р. організовано Чернівецьку (1940), Закарпатську (1946) державні дослідні станції.

На початку 1940-х років велика робота з інвентаризації природних сіножатей та пасовищ була виконана Всесоюзним науково-дослідним інститутом кормів. Матеріали інвентаризації були використані для розробки заходів щодо поліпшення кормових угідь. У зміцненні кормової бази у цей період велику роль зіграло освоєння зеленого конвеєра в господарствах і широке поширення польового травосіяння.

З 1946 року починається інтенсивне дослідження флори Карпат російськими та українськими ботаніками. Зокрема, рослинність західної частини Українських Карпат вивчав Чопик В. І. (1958), а саме гірські луки Східних Карпат та їх походження. Він запропонував ботаніко-географічну характеристику та охарактеризував флористичні особливості Чивчино-Гринявських гір (1970).

Вивченню природних лук Українських Карпат присвячено низку робіт Є. М. Брадїс та О. О. Зап'ятової (1950, 1954), К. А. Малиновського (1954), Г. І. Білика (1950, 1954), П. Д. Ярошенка (1947), В. О. Грабара (1951), С. С. Фодора (1956), Д. Я. Афанасьєва (1968), М. І. Бедея (1968) та ін. Досліджували формації різних типів рослинності, методи охорони та покращання угруповань. Зокрема, Д. Я. Афанасьєв вивчав післялісові луки,

Г. В. Козій та С. М. Стойко – рослинність лісів та, меншою мірою, полонин, зв'язок з геоморфологічною будовою, К. А. Малиновський – біловусові пасовища, М. І. Бедей – асоціації костричників, в тому числі запропонував охороняти асоціацію костриці карпатської.

У 1940–1950 роках була проведена робота з вивчення рослинності заплавної, суходільної і низинної лук Центрального Прикарпаття. Значний внесок зробили Д. Я. Афанасьєв, Г. І. Білик, А. В. Боговін та інші. В працях Г. В. Козія, Г. С. Кияка, К. А. Малиновського висвітлені питання підвищення продуктивності гірських сіножатей і пасовищ.

У 1950–1975 рр. дослідження вивчення кормових культур проводили вчені Івано-Франківської обласної станції під керівництвом П. Ф. Юрійчука.

Вагомий внесок в теорію і практику лучного кормовиробництва зробили науковці Інституту землеробства і тваринництва західного регіону і його Передкарпатського філіалу, зокрема Г. В. Козій, В. Д. Горб, О. В. Андреев, С. В. Бегей, Я. І. Машак, М. Т. Ярмолук, В. С. Ющак, С. В. Колесніков.

У другій половині ХХ ст. вченими доведена можливість значного підвищення продуктивності природних лук їх поверхневим поліпшенням. Заходи поверхневого поліпшення полягають у зміні екологічних умов (осушення або зволоження площ, розчищення від чагарників, купин, боротьба з бур'янами та інше). Особливо позитивні наслідки відмічено за внесення на луках мінеральних та органічних добрив.

Проведені дослідження у Бескидах дали підставу рекомендувати впровадження на гірських пасовищах загінної системи випасання у поєднанні з поверхневим поліпшенням. Як найефективніша характеризується багатозагінна система з трикратним випасанням (12 загонів), сінокісно-пасовищне використання (3 загони) і стравлювання травостою після плодоношення і обнасінення трав (3 загони). Травостій у загонах слід поліпшувати мінеральними й органічними добривами, кошаруванням і зміною стійбищ худоби.

Загальні і регіональні питання сучасного польового і лучного кормовиробництва висвітлені в працях П. С. Макаренка, В. М. Рабіновича, М. В. Максименка, Г. С. Кияка, В. О. Черкасової, І. П. Проскури, А. П. Микитенка, В. К. Блажевського, В. І. Мойсеєнка, А. І. Бабича, М. Ф. Кулика, В. Г. Михайлова, А. В. Боговіна, В. Г. Ярмолука, А. Г. Дзюбайла та інших. Зональні дослідження проводяться також і в навчальних сільськогосподарських закладах.

Слід відмітити, що сьогоднішня ситуація в кормовиробництві віддзеркалює стан галузі тваринництва як в Україні так і в Карпатському регіоні зокрема. В умовах постійних структурних реформ, нестабільності цін на тваринницьку продукцію, відсутності постійних ринків її збуту, різкого зменшення поголів'я тварин кормовиробництво втратило свій промисловий напрям розвитку та системність у виробництві кормової сировини й кормів в цілому. За останні п'ятнадцять років поголів'я великої рогатої худоби, в т.ч. корів, в регіоні скоротилось в 2 рази (по Україні відповідно у 2,6 рази).

Таким чином, дослідження розвитку кормовиробництва в історичному аспекті дадуть можливість не тільки відновити і покращити стан природних угідь, а й суттєво розширити тваринницьку галузь в Карпатському регіоні, намітити перспективні напрями вивчення, запобігти повторенню помилок минулого.